

SOK en Stichting ir. D.C. van Schaik

Het SOK-Bestuur:

Susanne Hanssen	Voorzitter	043-3560244	hanssen.susanne@gmail.com
Rob Visser	Secretaris		secretariaat@sok.nl
Kevin Amendt	Alg. bestuurslid		kevinamendt@gmail.com
John Hageman	Alg. bestuurslid		johnhageman45@gmail.com
Johan Janssen	Alg. bestuurslid		
Patrick Semmeling	Alg. bestuurslid		patrick.semmeling@ziggo.nl
Frans Willems	Alg. bestuurslid		willemsfrans1@gmail.com

SOK-Ledenadministratie:

Ger Beckers, Via Regia 158C, 6217 JZ Maastricht, Tel.: 0651058333 pghbeckers@ziggo.nl

SOK-adres Secretariaat:

Aalkeborg 50 6228 BT Maastricht secretariaat@sok.nl

Bestuur Stichting ir. D.C. van Schaik:

Joep Orbons	Voorzitter	043 - 3618793	j.orbons@archeopro.nl
Bram Borsboom	Penningmeester	043 - 367 05 17	bramborsboom@home.nl
Stefan Jerzykowski	Technische dienst		s.j.a.jerzykowski@hotmail.com
René Haemers			rhaemers@gmail.com
www.vanschaikstichting.nl			info@vanschaikstichting.nl

Redactie SOK-Mededelingen:

Ton Breuls, Bovenstraat 28, B 3770 Kanne/Riemst, Tel.: +32 12 454 059 tbreuls@telenet.be

Redactie SOK-Info:

John Hageman, Op de Bannet 47, 6223 GD Itteren, Tel.: 043 - 364 54 19 johnhageman45@gmail.com
Frans Willems, Op de dries 12, 3770 Riemst, Tel.: +32 12 456 411 willemsfrans1@gmail.com

De SOK op Internet:

www.sok.nl / facebook.com/SOKNHGL Webmaster: Patrick Semmeling webmaster@sok.nl

SOK-Avond:

SOK-Avonden worden iedere 2^e vrijdag in de maanden januari, maart, mei, juli, september en november gehouden in het Natuurhistorisch Museum Maastricht. Aanvang 19.30 uur.

Groeven SOK en Stichting ir. D.C. van Schaik:

De SOK en Stichting ir. D.C. van Schaik hebben diverse groeven in beheer of een collectieve vergunning voor een groeve. Informatie in verband met het bezoeken van deze groeven is te vinden op de laatste pagina van deze SOK-Info.

Beste leden,

Susanne Hanssen

De eerste SOK-Info én SOK-avond in juli!

Voor sommigen even wennen misschien, maar het wordt er alleen maar makkelijker op,

elke 2e vrijdag van de oneven maand: SOK-avond!!

De eerste excursie in kleine groepjes door de Gemeentegrot in Valkenburg, n.a.v. de kerstmarkt, heeft plaatsgevonden op 1 juni en was een groot succes te noemen. Op 6 juli zal de tweede excursie plaatsvinden.

Het heeft even geduurd maar de conceptversie van ons vernieuwde reglement is klaar.

Het bestuur bedankt Ed de Grood voor de tijd en hulp die hij gestoken heeft in het inzicht verschaffen in betreffende juridische factoren en in de achtergrond van het huidige reglement,

dat namelijk stamt uit de tijd dat Ed voorzitter was van de SOK.

Deze conceptversie is voor leden ter inzage beschikbaar voordat het reglement definitief wordt.

Voor geïnteresseerden verderop in deze Info alle informatie hierover.

Tijdens de SOK-avond in mei heeft Wim Kneepkens een presentatie gegeven over enkele afbeeldingen uit de uitgebreide collectie van Jan Spee.

Hij had veel vragen voor de aanwezigen en dat leverde een leuke en boeiende interactie op met de zaal. Enkele aanwezigen wilden graag met Wim hierover in contact blijven, dit kan via:

Wimkneep@gmail.com.

De Aquariumgrot in Valkenburg, geopend in 1954, is bijna 60 jaar lang een toeristentrekpleister geweest.

De hoogbejaarde vrouw, die samen met haar zoon de zaak runde, had oude folders, foto's, posters, vlaggetjes, stickers ed. over de grot, zorgvuldig op zolder bewaard.

Ze heeft deze spullen, via via, aangeboden aan de SOK.

Ze zullen worden opgenomen in het SOK-Doc..

We bekijken nog hoe we de dubbele exemplaren kunnen aanbieden aan geïnteresseerde SOK-leden. Er hoeven immers geen 25 exemplaren van hetzelfde naar het SOK-Doc..

Programma SOK-avond 12 juli

Na de algemene mededelingen gaan we van start met unieke oude mergelfilmpjes van Paul Gadet.

Na de pauze volgt er een lezing van Mike Lahaye over de nieuwe manier waarop de gemeente Riemst haar groeven scant. Over de mogelijkheden om met een 3D scanner de groeven in kaart te brengen. Een 3D scan van het museum zal worden uitgevoerd als demonstratie.

Verslag afgelopen SOK-avond

Rob Visser

De avond wordt om 20:30 uur door voorzitter Susanne met een welkomstwoord geopend.

Er zijn de volgende mededelingen:

1: er zijn 2 nieuwe sleutelhouders voor het museum, als aanvulling van de "sleutelbrigade": Susanne Hanssen en Rob Visser kunnen nu Jos Cobben en Hendrik Erckenbosch ondersteunen.

2: De Kerstmarkt 2018 was een succes. Als dank geeft de Gemeente Valkenburg gelegenheid tot een bezoek aan de Gemeentegrot. Zie voor verdere info: SOK- Info 185, pag. 27.

3: in overleg tussen SOK/VSS en VVV is besloten tot lezingen en excursies voor VVV-gidsen en SOK-leden. Nader bericht volgt.

4: de SOK-stand tijdens de jaarlijkse Genootschapsdag (NHGL) is goed gegaan. Susanne vraagt om suggesties voor gebruik van de stand voor andere gelegenheden. (hanssen.susanne@gmail.com).

5: John Hageman vraagt om hulp bij een probleem in de opmaak van de SOK-Info. Reacties svp aan John (johnhageman45@gmail.com)

6: Bregje demonstreert haar in SOK-Info 185 beschreven fossiel: resultaat van vakkundige preparatie en conservering.

7: Peter Jennekens heeft, ter bezichtiging, een map met oude artikelen over de St. Pietersberg meegenomen.

8: Henri Ceha heeft enkele exemplaren van het boek "Mijn Mergel. Geschiedenis van de onderaardse kalksteengroeven tot omstreeks het jaar 1600" van Jacquo Silvertant meegenomen en biedt deze tegen kostprijs aan.

De eerste lezing is van Wim Kneepkens en gaat over de collectie van Jan Spee. Het is een interessante en inzichtgevende voordracht vooral voor de “jongere” SOK-leden die niet of in geringe mate bekend zijn met het werk van Jan Spee. Er wordt info gegeven over de persoon Jan Spee (oud SOK-lid). De collectie bestaat uit 8000 foto's en is geïndexeerd zodat onderzoek goed mogelijk is en te raadplegen op de website van het RHCL. (<https://www.rhcl.nl/nl/info/zoekenplus/beeldbank>) onder “collectie Jan Spee”. Hij bespreekt aan de hand hiervan een aantal kunstenaars die tekeningen in het Noordelijk Gangenstelsel hebben achtergelaten op de wanden (zoals Frans Brouner, Chrit Rousseau, Robert Franquinet, Frans Erens, Peter Wilhelmus. M. Pleumakers en Joop Scheuerman. Er ontspint zich een geanimeerde discussie naar aanleiding van de getoonde beelden waarbij veel informatie door de aanwezige, ervaren leden wordt geleverd. Bij herhaling roept Wim leden op om deze informatie te documenteren en deel te nemen aan dit onderzoek (tel. 043 3471188).

Na de pauze wordt de aanwezigheid van Hanna Hezemans gemeld, een studente van de Volksuniversiteit Heerlen. Ze is bezig met een kunstproject over “het ENCI erfgoed van de laatste 100 jaren”. Tips en suggesties zijn welkom. Patrick memoreert de mogelijkheid om de groeve Romont te bezoeken op een open dag op zaterdag 18 mei.

(<http://www.bassenge.be/agenda/samedi-18-mai-2019-carriere-cbr-du-romont-2013-journee-porte-ouverte>).

Dan is het tijd voor de lezing van John Caris, getiteld "Napoleon in de Sint Pietersberg". Is hij er nu wel of niet geweest? John beschrijft in zijn lezing de carrière van de jonge Napoleon totdat hij alle macht naar zich weet toe te trekken en als Eerste Consul feitelijk staatshoofd is van de Franse Republiek. In die tijd is Maastricht al jaren een Franse stad. In 1803 is de tijd rijp voor een inspectietocht van de noordelijke departementen waarbij hij in enkele maanden talrijke Noord- Franse en Belgische steden bezoekt en 31 juli tot 1 augustus ook Maastricht. Hij logeert in het (latere) gouvernement aan de Bouillonstraat. De reis wordt in diverse toenmalige dagbladen beschreven waardoor er betrouwbare info beschikbaar is. John beredeneert de mogelijke inkom via de voormalige ingang achter de kerk van Sint Pieter en de tocht die zeer waarschijnlijk ook naar de 'Negendrup' in Slavante leidde. Onder andere omdat het vermeende "monogram van Napoleon" (Zonneberg) hier ver vanaf ligt, lijkt het hem uiterst onwaarschijnlijk dat dit überhaupt iets met Napoleon te maken heeft. Wel zou Napoleon zijn naam in Slavante op de wand hebben gezet; diverse ooggetuigen beweren dat gezien te hebben, maar wel ieder met

een iets ander verhaal. Hoe dan ook, waarschijnlijk heeft hij zijn naam op de wand gezet, maar die is niet lang aanwezig geweest; hij werd vernield. John concludeert uiteindelijk dat het zeker is dat Napoleon de berg heeft bezocht en dat hij zijn naam op de wand heeft geschreven.

Na dit interessante verhaal sluit Susanne de SOK-avond en nodigt ons allen uit voor een “pilsje en een praatje” in het museumcafé van het NHM.

Hallo

Lou Kruisbergen

Even mijzelf kort voorstellen. Ik ben Lou Kruisbergen en 69 jaar oud. Mijn passie is speelfilms maken en ik ben aangesloten bij CineLOVA. Dat is een Limburgse overkoepelende organisatie van niet-professionele films in Limburg. Voor mijn nieuwste speelfilm ben ik op zoek naar een mergelgrot. Het is voor mij moeilijk om zo uit te leggen hoe en wat ik daarin zou willen gaan verfilmen omdat dat van de locatie afhangt. Het is een fantasiefilm met een oma, een jong meisje en een spin. In de film zitten scenes waarin van de werkelijke wereld wordt over gegaan naar de fantasie wereld.

Deze overgangen gaan dus via een mergelgrot.

Ik heb twee linken bij dit schrijven zitten ter verduidelijking wat ik bedoel.

Het ene filmpje is van de trailer van mijn vorige fantasiefilm en de andere is van een mergelgrot in België net over de grens. Deze opnamen zijn gemaakt in de vuursteenmijntjes van Lixhe. Deze grot zou ideaal zijn voor de film en is ook gewoon publiekelijk toegankelijk. Maar om daar toestemming voor te krijgen moet ik Frans kunnen spreken en schrijven. En u begrijpt, dat kan ik niet. Dus mocht er iemand zijn die daar connecties heeft en Frans spreekt en die voor mij zou willen bemiddelen, dan zou ik daar graag gebruik van maken. Deze clip laat wel goed zien wat voor een soort grot ik zoek. Namelijk een rommelige. Daarmee bedoel ik een grot met vele hoekjes, gaten en doorkijkjes of bijzonderheden. Dus liefst niet een lange rechte gang. Daarbij zoek ik ook bijzondere in- en uitgangen. Kortom, een beeld dat past in een fantasiewereld. Mocht u ook nog gebouwen, ruïnesen afgravingen weten die in een fantasiewereld passen wilt u mij daar dan ook over tippen.

Over dit alles kunt u mij mailen of rechtstreeks bellen.

Mijn mobiel is 06-525.33.760. en mail is loukruisbergen@outlook.com

<https://youtu.be/veUpr5PKkdM>

<https://www.youtube.com/watch?v=4vnnK9MEAEs>

Beste SOK leden:

Wim Kneepkens

Allereerst bedankt voor de informatie die ik gekregen heb over Mat Boelen. Bij mijn presentatie de afgelopen SOK-avond is meermalen naar mijn e-mail adres gevraagd. Dit i.v.m. het geven van nadere informatie aangaande de schilders van Noord in de laatste 100 jaar.

Ik had toen medegedeeld dat dat e-mail adres in de SOK-Info stond. Bij nadere controle van de SOK-Info bleek niet mijn e-mail adres, maar mijn telefoonnummer in de SOK-Info te staan. Mijn excuus hiervoor.

Bij deze alsnog mijn e-mail adres: *Wimkneep@gmail.com*.

Tevens ook de lijst van de schilders waar nog meer informatie van moet komen:

- **Pierre Nieste**
- **Chrit Rousseau**
- **Walter Rousseau**
- **Alber Smits**
- **Peter Wilhelmus**
- **M. Pleumeekers**
- **Joop Scheuerman**
- **Robert Franquinet**
- **F. Brouner**
- **Frans Erens (zou niet de Frans Erens zijn dd 23-7-1857 t/m 5-12-1935) van SOK-Medelingen 50 en internet)**
- **J.E. Schetters**
- **Sonderen**
- **Mat Boelen**
- **M.Engelen**
- **Leo v.d. Heide**
- **P.Lemmens**
- **Dick van Rijn en C.W.**
- **Noordman**

Op verzoek kan ik de presentatie toesturen.

Datering stootbeitel aan de Maaszijdes

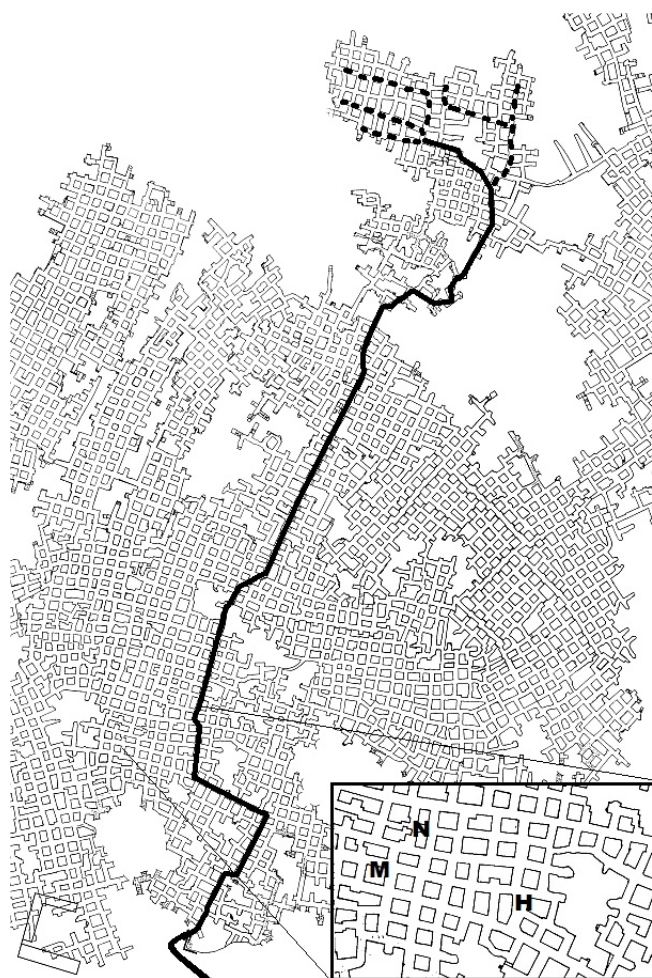
Patrick Semmeling

Al enige jaren zijn Kevin Amendt en Peter Jennekens bezig met het inventariseren van ontginningsmethoden en aanverwante zaken (zie ook SOK-Mededelingen 58). In 2013 werd er gepoogd om een heuse werkgroep op te richten, wat vervolgens moest resulteren in een handboek. Helaas kwam er geen werkgroep van de grond, maar het inventariseren gaat nog steeds door: zie bijvoorbeeld de recente SOK-Mededelingen 70, over het Noordelijk Gangenstelsel. In diezelfde publicatie schrijft Jacquo Silvertant dat het gebruik van de stootbeitel in Valkenburg reeds rond 1550 begon, maar in de St. Pietersberg pas “in de 2^e helft van de 18^e eeuw”, dus rond 1750. Echter dit is best merkwaardig te noemen, 200 jaar verschil op slechts 10km afstand! Je zou toch verwachten dat er vlotter een uitwisseling van kennis plaatsvond. Ik zie het dan ook als een uitdaging om dit verschil in te kunnen korten. De eerste gelegenheid hiervoor kwam toevallig naar voren tijdens de SOK-workshop “ontginningstechniek” in het Noordelijk Gangenstelsel, georganiseerd door Kevin Amendt op 21-7-2018. Toen Kevin de groep wees op stootbeitelssporen in een gang boven de van Schaïktunnel, viel mijn oog op een opschrift van Oleslagher. Deze naam komt meerdere malen voor in de St. Pietersberg, in een periode van ca.1680 tot 1737. Daarmee kunnen we dus wel de kloof met Valkenburg iets verkleinen, maar helaas niet preciezer omdat het

opschrift ongedateerd is. Nu bijna een jaar later kwam ik toevallig een foto tegen uit Slavante, in de foto-collectie van Jan Spee (JS-3147). Hierop zijn de stootbeitelssporen duidelijk te zien, en een jaartal dat leek op 1728.

De euforie die toen volgde ging echter ook over in twijfel: de betreffende gang stond namelijk in het “Gotische gebied” van Slavante, dus waar vroeger ook de oude frater-opschriften stonden. Oftewel: gangen van rond 1500! De vraag was dan ook: wat doet dat gekke wandje met stootbeitel daar? Bij het bestuderen van de kaart bleek dat de betreffende gang nog steeds bestaat, maar vlak aan de rand van de afgraving ligt, niet ver van de mammoet en voormalige Negendrup. En toen begon er iets te dagen: op de kaart was de betreffende pilaar te herkennen als een afgeronde hoek. Dit was dus niet in 1728 gedaan, maar ten tijde van de St. Pietersgroef III, rond 1900! Door de hoeken af te ronden hadden het stoomtreintje en de kiepwagens meer ruimte. Bij de meesten is deze route bekend als de ‘IJzeren weg’. Nog een anticlimax: bij beter bestuderen bleek er ook helemaal geen 1728 te staan. maar “ARTS”...

*Route IJzeren Weg
door Slavante naar de
Mingel*

H = afgeronde hoek
M = mammoet
N = Negendrup

Daarna rees de vraag: hoe zit het dan aan de overzijde van de Maas? Bijvoorbeeld het Savelsbos ligt tussen Maastricht en Valkenburg, zou daar nog iets met stootbeitel te dateren zijn? Als proef op de som koos ik voor groeve de Hel en opnieuw bracht de fotocollectie van Jan Spee uitkomst. Op foto JS-05982 staat duidelijk het jaartal 1718 te lezen, met aan beide zijden sporen van een stootbeitel.

Opnieuw is dus de kloof iets verkleind, ook al is het niet spectaculair veel. Waarschijnlijk zal met nader speurwerk nog wel meer te vinden zijn. Wie zoekt er mee via Jan Spee? Tip: ook handig voor andere onderzoeken:

<https://beeldbank.rhcl.nl/>

Roosburg-Koegat (foto: Red.)

Underground Academy

René Haemers & Joep Orbons

Dat bij de SOK-leden heel veel groevekennis aanwezig is, daar hoeven we niemand van te overtuigen. Dat de SOK-leden daar graag over praten, is voor menigeen ook duidelijk. Dat er een gebrek aan groevekennis is bij vele gidsen in het ondergrondse zullen de SOK-leden zeker kunnen bevestigen.

Deze drie algemeenheden zullen nu worden samengebracht. De SOK organiseert samen met de Van Schaikstichting en Maastricht Underground een aantal cursusavonden voor de gidsen van Maastricht Underground (voorheen VVV Maastricht). De bedoeling is om jaarlijks twee van deze cursussen te houden waarbij iedere keer een bepaald onderwerp ter tafel komt. Na een theoretische lezing van een avond volgt dan een bezoek aan een groeve, liefst niet de Sint-Pietersberg maar een Van Schaik groeve zodat de gidsen ook andere zaken zien in een groeve die ze minder goed kennen.

Deze cursussen worden iedere keer door iemand anders van de SOK gegeven die iets kan vertellen over een gekozen onderwerp. Na een paar jaar zijn zo alle gidsen helemaal bij met de kennis en zal de cursus cyclus opnieuw gedaan worden. Zo blijven de gidsen fris en worden ook de nieuwe gidsen iedere keer op niveau gehouden.

Joep Orbons zal de aftrap geven op woensdag 4 september om 19:30 uur in het Dinghuis te Maastricht. Hij zal in deze lezing een overzicht geven over alle groeves in het Mergelland. Waar liggen de groeves? Hoeveel zijn het er? Hoe groot zijn ze? Is er nog meer ondergronds dan alleen groeves? Hoe oud zijn ze? Allemaal dit soort algemene zaken, juist om de gidsen een breder beeld te geven over groeves buiten de Sint-Pietersberg.

Op zaterdagavond 7 september zal met deze groep een bezoek aan een Van Schaik groeve gebracht worden om het geleerde in de praktijk te brengen. Ook SOK-leden zijn van harte welkom om aan de lezing en de excursie deel te nemen. De aanmelding verloopt via Paul Haemers van Maastricht Underground. Je kunt je opgeven via

paul.haemers@maastricht-underground.nl

Filmopnames in de Apostelgroeve en de Roothergroeve

René Haemers & Joep Orbons

Eind juni zijn in de Apostelgroeve en de Roothergroeve filmopnames geweest voor een korte film. Deze film is gemaakt door Bart Christiaan, een student van de filmacademie, die aan een regisseursopleiding gaat beginnen en een proeve van bekwaamheid moet afleggen. Hij heeft een script geschreven over twee leerlingen uit Holland die de mergelgroeves bezoeken. Dat script heeft hij een paar maanden geleden aan ons voorgelegd en met wat aanpassingen is dat doorgevoerd. Ze hebben een hele week gefilmd op diverse locaties, in een café, in de stad, buiten in het veld. Twee dagen is gefilmd ondergronds, een dag in de Apostelgroeve en een dag in de Roothergroeve.

Alles was heel professioneel opgezet. Er was iemand voor de make-up, er waren 6 acteurs, een cameraman, iemand die het klapbord bediende en de opnames administreerde. En, studenten of niet, de acteurspretenties vlogen in het rond. De make-up moest iedere 5 minuten in orde gemaakt worden, het haar moest goed zitten, het jasje en de broek moesten precies goed zijn, aan details geen gebrek.

Ook het filmen ging niet zomaar met een camera op de schouder of op statief. Dat moest, zelfs voor de meest eenvoudige opnames, op een karretje dat over een rails rijdt. Het maken van een korte opname duurt met al die poespas dus heel erg lang. René Haemers en Joep Orbons hebben de ploeg ondergronds begeleid, het waren twee leuke dagen.

Hierbij twee impressiefoto's van de opnameset in de Roothergroeve.

Op de SOK-avond in september zal de film getoond worden en ook een serie foto's en filmpjes van de opnames, de "making of the movie".

Wegens digitalisering gratis te verkrijgen:

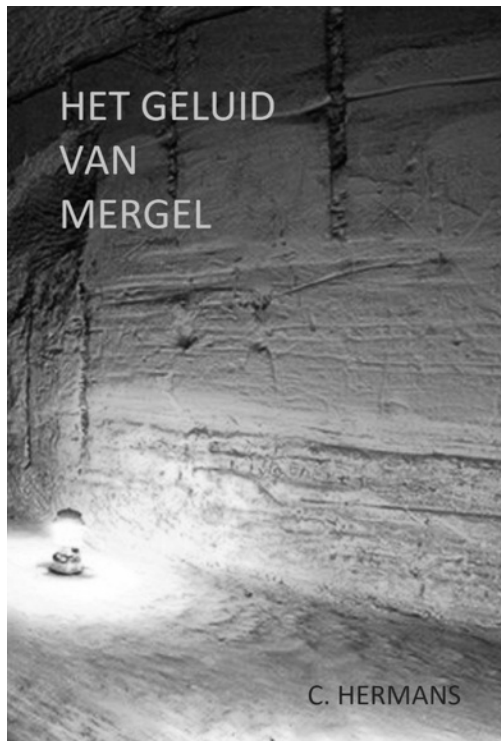
Wim Kneepkens

Bijna complete set tijdschriften van het Natuurhistorisch Maandblad over de periode 1998 t/m oktober 2017.

Geïnteresseerden kunnen contact opnemen via onderstaand e-mail adres:

Wimkneep@gmail.com

HET GELUID VAN MERGEL

Auteur: Carla Hermans

OMSCHRIJVING HET GELUID VAN MERGEL

De roman is gedeeltelijk gebaseerd op ware gebeurtenissen. Het geluid van mergel is niet te horen, maar wel de woorden uit de roman die je als lezer weer hoort, mocht je ooit op een van de plekken uit de roman komen. De lezer wordt mee op pad genomen door de straten van Parijs en Maastricht.

Een student, die na zijn studie in Parijs verbleef, keert na jaren terug naar zijn geboorteplaats Maastricht. Hij ontmoet daar twee vrienden waarmee hij samen zijn jeugd doorbracht in de groene heuvels en de mergelgrotten.

Tot, die laatste zomer waarin er een meisje werd vermoord en een jongen uit hun midden plotseling verdween. Samen met de ene jeugdvriend ontdekt hij wie het meisje heeft vermoord en waarom. Via de kelder van de andere vriend komt hij in de mergelgrotten achter het mysterie van de verdwijning van de jongen. Daardoor leert hij, dat een mens voorzichtig moet zijn met het oordelen over anderen.

Hij ging in Parijs op zoek naar vrijheid en geluk, die hij uiteindelijk dicht bij huis vindt in de liefde.

Ook van deze auteur: 'In het licht van de zonnebloem' EAN1230003218952.

Bezoek Gemeentegrot Valkenburg.

Johan de Jong, Teuven

Een kort verslag.

Met dank aan de vrijwilligers voor hun inspanning tijdens de kerstmarkt hoop ik in de avond van 1 juni een voor mij onbekend deel van de Gemeentegroeve te bezoeken. We verzamelen om 19.00uur op het voorplein van de groeve aan de Cauberg.

Na een korte inleiding van René kunnen we aangeven met welke gids we mee willen. De gidsen bezoeken o.a. het 'Romeinse' deel, de klauwpijpstoring, de schuilkelders en 'de long', lopen een rustige route voor fotografen of gaan op ontdekking in het gebied waar o.a. de groeve in 2 etages is ontgonnen.

Wiel Felder, grottenopzichter van de Gemeente Valkenburg, Jac. (Jacques), Kevin, Joep en René begeleiden de kleine groepjes. Geïnspireerd door het boek 'Gemeentegrot Valkenburg aan de Geul' van John van Schaik heb ik mijn keuze laten vallen op het klauwpijp gebied. Het moet een indrukwekkend deel van de groeve zijn en waar het lijkt alsof de blokkbrekers daar gisteren nog werkten. Onder leiding van Jac. Diederik lopen we in rap tempo de groeve door. Onderweg legt Jac. van alles uit; hoe blokken gebroken werden, hoe metingen verricht werden, de wisselende waterstanden in de groeve en over de grote opge vulde delen. Alleen al voor de bouw van het vakantiepark 'Kasteeldomein de Cauberg' van Landal is zo'n 1,5 ha. opge vuld.

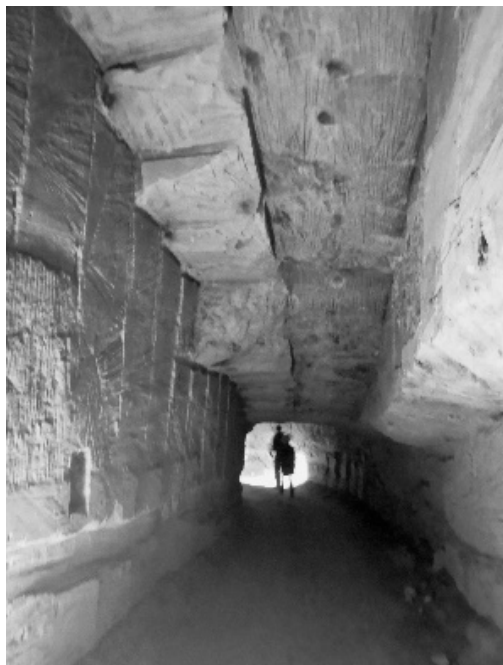
We lopen langs afbeeldingen van de leden van het Nederlandse koningshuis en een ander zeer bekend persoon. Langs instortingen waaronder nog een hele winterproductie aan blokken bedolven ligt, een schitterende kapel en meetpunten waarde kleinste beweging in de berg kon worden waargenomen. Ergens midden in een gang toont Jac. nog hetgeen over is van een 'la', de plek waar de blokken op de kar geladen werden.

Uitbreken van het eerste blok, het sjaap

zeer bekend persoon

Dan bereiken we het z.g. ‘klauwpijp gebied’. Jac. toont ons waar de blokbrekers plots ‘door de mergel heen zijn’ en legt uit; als gevolg van tektonische activiteiten heeft een verschuiving, een daling, in het gesteente plaats gehad van een tiental meters. De blokbrekers maken vervolgens proefgangen op zoek naar andere mergellagen. Bekende proefgangen, ook pijpen genoemd, zijn ‘t Hemelke’ en ‘de klauwpijp’, zo genoemd vanwege de silexbrokken die de werkers daar verspreid in de wand aantreffen. Meter voor meter werken de blok-

proefpijp’zigzaggend werkfront’

brekers zich hoger de berg in zonder ook maar een stuiver te verdienen. Enkele meters hoger bereiken ze eindelijk een mergelveld van goede kwaliteit, ze zitten dan in het ‘Sibberveld’. Alle daar gewonnen blokken moeten door de eerder aangelegde ‘pijp’ omlaag gebracht worden.

Respect voor de blokbrekers die niet opgaven en hun verhaal bijna tastbaar in de groeve achter lieten. Ik laat het hierbij en denk dat ik ook namens Martha, Rian, Patrick en Theo mag zeggen dat we een interessant stuk groeve bezocht hebben.

Jac., bedankt voor je uitleg en een geweldige avond, ook Theo bedankt voor de verhalen uit de oude doos, o.a. over je vader wiens naam we regelmatig in de groeve tegen kwamen. De Gemeente Valkenburg; bedankt voor de mogelijkheid deze alleen voor 'extensief gebruik' toegankelijke delen te kunnen bezoeken en verder aan iedereen die bij de organisatie van deze avond betrokken was.

Rond 1948, bovengrondse kweek van kardoen, foto's Van Schaik

Hans Ogg

13 juni, naamdag van de Heilige Antonius

Johan de Jong, Teuven

Wanneer u deze SOK-Info in handen krijgt is de naamdag van St.Antonius, 13 juni, alweer voorbij. Van mijn ouders kreeg ik in mijn katholieke opvoeding al mee dat St.Antonius een belangrijke heilige was.

Hij was het immers die je kon helpen bij het terug vinden van verloren spullen. Wie kent niet het versje: “Heilige Antonius beste vrind, zorg dat ik mijn..... vind.”

De Limburgse band Rowwen Hèze zegt trouwens: "Soms is 't baeter iets moëis te verliezen; baeter verleeze dan daat ge 't noëit het gehad." Maar dat ter zijde.

St.Antonius wordt genoemd als beschermheilige van o.a. de mijnwerkers en andere gevaarlijke beroepen. Nu heb ik de indruk dat de mijnwerkers die in de kolenmijnen zaten meer de Heilige Barbara als beschermheilige vereerden. In Zuid-Limburg was het feest van Sint-Barbara, als patrones van de mijnwerkers, een van de belangrijkste feestdagen van het jaar en was lange tijd zelfs een vrije dag, tot de dag dat de mijnen sloten..... Veel vaker dan nu zochten mensen troost bij de heiligen, ze vroegen om hulp en ze vertrouwden hen hun problemen toe. Hoe vaak heb ik zelf ook niet, b.v. als de kinderen examens hadden of ziek waren een kaarsje opgestoken en om hulp gevraagd.

Waar ik eigenlijk naar toe wil schrijven is het beeldje van St.Antonius uit de Trou du Goffettes, ook bekend als Wonck 1. Het was maar een klein beeldje en heb het zelf toen ik de eerste keer in die groeve was, het zal ergens in 2010 geweest zijn, nog zien staan!

Wie plaatste het kleine beeldje daar, waarom stond het daar maar vooral, waar is het gebleven?

Waren het de champignonkwekers? Of was het een van de blokbrekers die het beeldje plaatste en hechte hij waarde aan 'een Heilige' die over zijn schouders meekeek en die zorgde dat alles goed ging? Of mompelde hij zachtjes: "Heilige Antonius beste vrind, zorg dat ik goede mergel vind." In meerdere groeves staan of stonden trouwens heiligenbeelden. (o.a. Trou Lou Lou en Heyoul). Nog vaker zal er tot onze Lieve Heer gebeden zijn of zal de vrouw van de blokbreker thuis een kaarsje hebben aangestoken. En zei Leon Vos niet ooit: "Ons Lieve Vrouwke heeft m'n leven gered", nadat hij levend uit de Roosburg gekropen was.

Van Johan Janssen kreeg ik nog een bericht dat er vroeger veel meer heiligenbeelden stonden. Op mijn oproep op het berglopersforum schrijft hij: "Boven de ingang van de Trou Lou Lou stond (staat?) nog een OLV- beeldje, ook onder de Waterstraat in Z.Z.B. is het OLV-beeld aan diggelen gegooid of geklopt....jammer, waarom moet dat? In de Lacroix berg staat ook een beeld. Lindestraat ook, Avergat. Ben niet zeker of het beeldje in de Pitjesberg er ook nog staat. Maar veel beeldjes zijn geruïneerd of staan bij mensen op een schap. Het beeldje van St.Antonius staat al lang niet meer in Wonck, maar stiekem hoop ik dat het inderdaad ergens in een verzameling 'grottenvondsten' staat en dat men er zuinig op is.

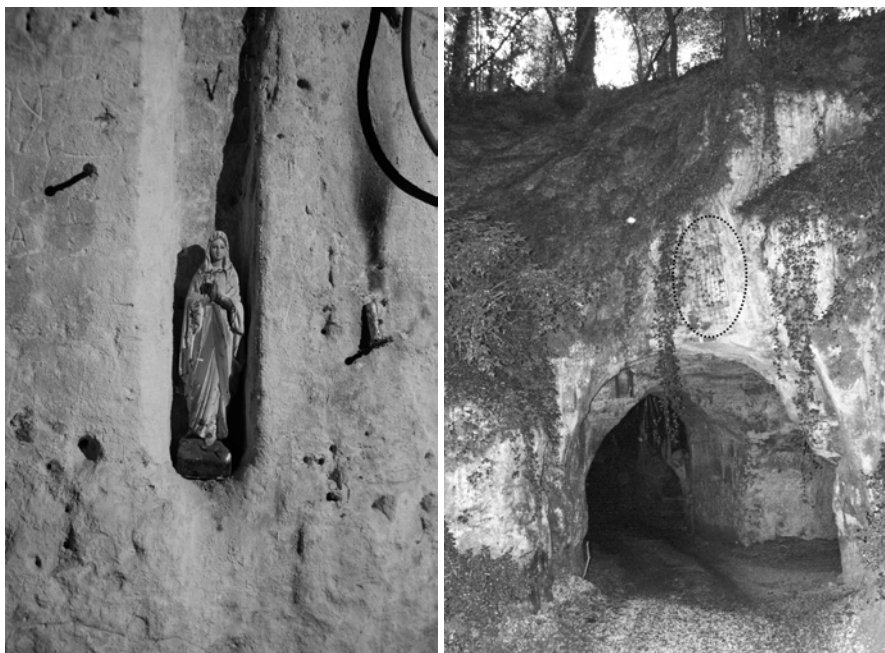
Heilige Antonius en mergelvrinden, helpt ons dat beeldje vinden!

Een beeldje van St. Antonius (mavaka)

Christusbeeld in de Trou Lou Lou (foto Matthijs Rohs)

*Lieve vrouw beeldje in de Colla's berg. Beeld ingang Trou Loulou.
(Foto's:red.)*

MEET THE UNDERGROUND PRESS

Ton Breuls

“Herstart van de restauratie Maastrichtse Nachtwacht”

(Via Limburg van 28 maart 2019): de replica van de Nachtwacht van Rembrandt van **Jules SONDEIJKER** in het museum van de grotten **ZONNEBERG** is zwaar beschadigd geraakt in de afgelopen 100 jaar. In oktober is de restauratie door de Stichting Restauratie Atelier Limburg gestart; in de winter namen de vleermuizen plaats aan het plafond en hebben de werkzaamheden stil gelegen. In april herstart de restauratie.

“Proefboring naar bluswater levert niets op”

(De Limburger van 1 mei 2019): door de ligging van **Berg en Terblij** top het plateau is de druk op de waterleiding relatief laag. De proefboring van de brandweer naar bluswater in de ondergrond heeft niets opgeleverd. De bodem is er door de vele onderaardse mergelgangen te instabiel. “*We hebben in de*

ondergrond niet genoeg grondwater kunnen aanboren. Onder Berg lopen de nodige mergelgangen die dat technisch bemoeilijken. Deskundigen zien daar in elk geval geen reële oplossing in.”

“Eerste stap richting toelage voor stabilisatie mergelgroeven”

(Het Belang van Limburg van 6 mei 2019): de ondergrond van de groeven roert zich geregeld waardoor instortingen of verzakkingengrote gevolgen kunnen hebben voor bovengrondse eigenaren inzake opvullingen of versteviging van pilaren. Als een eigendom aan gemeentelijk openbaar domein grenst, dan komt de gemeente tussenbeide bij het opvullen. Een dure zaak. Vlaams minister-president **BOURGEOIS** heeft het plan voor de bescherming van mergelgroeven in Riemst goedgekeurd. Een eerste stap richting een betaalbare oplossing voor de stabilisatie van mergelgroeven.

“Slaapervaring in gemeentegrot uitgesteld”

(De Limburger van 11 mei 2019): een van de activiteiten in het kader van 75 jaar bevrijding van Valkenburg, overnachten in een ruimte van de **GEMEENTEGROT**, is verplaatst naar zaterdag 15 juni. Met de start van het jubileumjaar zou het gisteren de eerste keer zijn dat bezoekers een schuilkelderervaring konden beleven door in de grot te overnachten. Het minimumaantal van tien deelnemers werd niet gehaald, “*omdat het kort dag was*”, aldus de organisatie.

“Riemst gaat bakens beschermen”

(HBvL van 13 mei 2019): het gemeentebestuur van Riemst werkt aan een plan om vijf iconische landschappen te beschermen. Het gaat van een platanendreef van 37 meter hoog, enkele kapellen en een watertoren tot het bosje **De KOOLEN**. Het is een mergelgroeve met een gangenstelsel van zowat 1 km. Er leven zes verschillende soorten vleermuizen. “*Een groeve waar de Romeinen nog rondgedwaald hebben.*”

“Met kinderboekenschrijfster Manon Berns de grotten in”

(Via Limburg van 16 mei 2019): de winnaars van een prijsvraag gaan samen met de schrijfster **Manon BERNS** een tocht maken door de **Sint PIETERSBERG** en ontvangendaar een gesigneerd exemplaar van haar nieuwste boek *De ondergrondse Rembrandt*. De grotten vormen het decor van dat boek, dat verhaalt van een scoutingkamp op de Sint Pietersberg, met de nodige spannende avonturen onder- en bovengronds.

“Riemst brengt Mergelgroeven in kaart met 3D-scanner”

(HBvL van 16 mei 2019): Riemst heeft zowat 350 km ondergronds gangenstelsel, waarvan de helft in de voorbije decennia opgemeten en in kaart is gebracht. Maar een groot deel is nog niet opgemeten. *“Met de aankoop van een hightech 3D-scanner gaat dat de komende jaren gebeuren”*, zegt **Mike LAHAYE**. *“Die opmetingen zijn ontzettend belangrijk, in eerste instantie voor de veiligheid van onze inwoners, maar ook voor de inventarisatie van het kostbare ondergrondse erfgoed”*, aldus burgemeester **Marc VOS**.

“Lessenpakket moet kennis over mergel vergroten”

(HBvL van 31 mei 2019): om de Riemster jeugd iets bij te leren over de ondergrondse mergelgroeven, ontwikkelde de gemeente Riemst samen met enkele partners een lespakket. *“Het moet niet altijd Bokrijk, steenkool of fruit zijn want de geschiedenis van mergel is zeker zo interessant.”* Het pakket is speels, kort en krachtig opgebouwd rond voor de hand liggende thema's uit het (on)bekende erfgoed: het ontstaan, de champignonweek, de Roosburgramp, het oorlogsverleden, de vleermuizen. Door de Vlaamse overheid is een projectsubsidie verleend van 25.000 euro.

“Herstelde Nachtwacht Pietersberg weer te zien”

(DdL van 14 juni 2019): in de grotten van de **Sint PIETERSBERG** wordt volgende week de gerestaureerde ondergrondse Nachtwacht onthuld. Deze replica heeft **Jules SONDEIJKER** ergens rond 1900 met houtskool op de mergel gemaakt, en wel op ware grootte. Twee jaar geleden besloot een aantal organisaties en bedrijven om de Nachtwacht te laten restaureren. Op 21 juni kan iedereen het resultaat bewonderen.

“In de schuulgrot stonk het verschrikkelijk”

(DdL van 17 juni 2019): in september 1944 toog het gezin Philips per fiets van Geleen naar Valkenburg. De familie had een schuulgrot geregeld. *“Dat was in een dalletjes bij de Leeuw-brouwerij. Twee ruimtes van zeven bij zeven meter, waar we met veertig familieleden bijeen gepropt zaten. Na de eerste nacht slapen op de grond kregen we gelukkig stro. En de stank! Iedereen moest 's nachts poepen in een melkbus.”* Dochter Rebecca las op Facebook over het initiatief van de **GEMEENTEGROT**: een nacht slapen als in de oorlog, 75 jaar na de bevrijding.

“Olielampje blokbrekers in vitrine met historische vondsten”

(DdL van 18 juni 2019): Valkenburg heeft een olielampje van rond 1800, dat door blokbrekers is gebruikt in de **GEMEENTEGROT**, laten restaureren, waarna het een plekje krijgt in een vitrine in het Gemeentehuis. Het olielampje is onlangs door **Kevin AMENDT** van de **Studiegroep Onderaardse Kalksteengroeven** in een afgelegen deel van de grot gevonden. Het is daar waarschijnlijk achtergelaten door blokbrekers die daar aan het werk waren. De uiteindelijke bestemming is wellicht het museum Land van Valkenburg.

“Organisatie kerstmarkt blijft bij PEPr Company”

(DdL van 21 juni 2019): de gemeente Valkenburg heeft met het Maastrichtse organisatiebureau de PEPr Company een contract afgesloten voor twee jaar, met optie voor nog eens twee jaar, voor de organisatie van de kerstmarkt in de **GEMEENTEGROT**. De organisatie krijgt de opdracht het aantal bezoekers de komende jaren te vergroten. Daartoe moet zij elk jaar nieuwe ‘verrassende’ elementen toevoegen.

“Hier word ik zo vrolijk van”

(DdL van 22 juni 2019): **Frans SONDEIJKER** opende de poort naar de gerestaureerde Nachtwacht, die zijn oom Jules een dikke eeuw geleden aanbracht op een grotwand onder de **Sint PIETERSBERG**. *“Hij werkte onder primitieve omstandigheden, fascinerend”*. Zijn oom was kopergraveur bij de Sphinx. *“Hij was eigenzinnig, maar heel aardig. Hij sliep zelfs in de grot. Als ze vroegen waar hij was, kwam het antwoord: die zit in de berg.”*

Met dank aan de trouwe correspondenten Johan Janssen, Mike Lahaye, GilberteNicolaes, Jan Paul v.d. Pas, Herman de Swart, Peggy Versteegh. Voor knipsels, kopieën en uittreksels kunt u altijd terecht op het bekende adres: Ton Breuls, Bovenstraat 28, B 3770 Kanne-Riemst. Telefoon/fax 012-454059. E-mail: tbreuls@telenet.be.

Conceptversie nieuw reglement en bijbehorende documentatie

Zoals eerder vermeld in de SOK-Info werkt het bestuur aan het vernieuwen van het SOK-reglement en de bijbehorende documentatie. Aanleiding hiervoor is dat de tekst niet meer overeenkomt met de huidige situatie en werkwijze. Een reglement is niet bruikbaar als uitleg moet worden gegeven dat het eigenlijk anders is dan hoe het er staat. Dit is onduidelijkheid voor het bestuur, bestaande/nieuwe leden en niet SOK-leden.

Begin 2018 is gestart met het bijwerken en nu anderhalf jaar later is de conceptversie klaar om te worden beoordeeld. In het beginstadium is een aantal keer gezamenlijk overleg geweest met Ed de Grood. Het is namelijk van belang te weten waarom bepaalde keuzes zijn gemaakt in het verleden. Hiermee rekening houdende is de tekst aangepast naar de huidige gang van zaken. Het vernieuwde reglement moet een leidraad worden voor het SOK-bestuur bij het maken van keuzes en beslissingen en is tevens een richtlijn voor de SOK-leden.

De ‘Documentatie Studiegroep Onderaardse Kalksteengroeven’ bestaat uit een introductietekst, gegevens met betrekking tot de organisatie, het reglement, het aanmeldingsformulier en de privacyverklaring. Het document wordt gestuurd/gegeven door de SOK (ook via website) en NHGL aan diegene die zich wilt aanmelden als SOK-lid of aan bestaande leden die het willen raadplegen.

Het is van belang dat ieder SOK-lid de kans krijgt om de conceptversie te beoordelen en te becommentariëren. De komende SOK-avond (juli) is de concept versie ter inzage beschikbaar voor SOK-leden. De concept versie kan indien gewenst ook per e-mail worden toegestuurd. Het aanvragen van de conceptversie per e-mail, het doorgeven van opmerkingen of voorstellen tot wijzigingen graag per e-mail aan Kevin Amendt (kevin.amendt@sok.nl).

De conceptversie wordt tevens voorgelegd aan het NHGL-bestuur. Wijzigingen aan het reglement moeten immers altijd door het NHGL-bestuur worden goedgekeurd. Het nieuwe reglement is geldig na goedkeuring van de definitieve versie door het NHGL-bestuur. Na goedkeuring worden de teksten op de SOK-website en in de SOK-Info gecontroleerd of ze conform het nieuwe document zijn.

Volgende SOK-avond: Vrijdag 12 juli 2019 Aanvang 19.30 uur!

De SOK-Info redactie heeft het recht om een aangeboden artikel te weigeren. De geplaatste artikelen vertegenwoordigen niet automatisch de standpunten van de SOK-Info redactie of die van het SOK-bestuur.

Groeven in beheer bij de stichting Ir. D.C. van Schaik:

Bovengenoemde organisatie heeft een aantal groeven in beheer of een collectieve vergunning voor een groeve. Voor het bezoeken van deze groeven moet U contact opnemen met de beheerder.

Bij inbraak in één van deze groeven:

Bij constatering van inbraak en of vernielingen aan een van de groeven dit direct melden, liefst dezelfde dag nog.

Melden van vernielingen bij onderstaande personen. Als de eerste niet bereikbaar is, dan de volgende op de lijst.

1e Groevebeheerder van die groeve. Voor namen en telefoonnummers, zie hieronder.

2^e Stefan Jerzykowski, Technische Dienst: 06 51659384 (geen spoed: graag whatsapp/sms)

3^e Ieder bestuurslid van de Van Schaikstichting. Voor namen en telefoonnummers, zie pagina. 2

De Van Schaikstichting stelt zich ten doel de afsluiting van de groeve binnen 24 uur te herstellen.

Voor meer informatie: www.vanschaikstichting.nl

Groeve:	Beheerder:	Telefoon:
Apostelgroeve	Ton Breuls	00-3212 45 40 59
Fallenberggroeve (niet toegankelijk)	Rob Swaans	043-3470868
Gewandgroeve	Marc Dresens	06-55727887
Heiberggroeve		
Groeve de Keel	Luc Walschot / René Peels	00-3212441350
Groeve Eys (niet toegankelijk)	Wim Kneepkens	043-3471188
Keldertjes Slavante	Wil Ramaekers	043-364 52 39
Roothergroeve	John Hageman	043-364 54 19
Scharnderberg (niet toegankelijk)	John en Rob Knubben	043-361 12 27
Scheuldergroeve (niet toegankelijk)	Jan-Paul van der Pas	045-40 41 600
Theunisgroeve	Ed en Thuur Thijssens	06-44633650
Vuursteenmijn Rijckholt	Martha en Jan van de Ven	043-3432084

De Sint-Pietersberg:

De Sint-Pietersberg wordt beheerd door de Vereniging Natuurmonumenten. De SOK heeft een collectieve onderzoeksvergunning voor de Zonneberg, het Noordelijk Gangenstelsel en het gebied onder het Fort.

Onderzoeksaanvragen moeten ingediend worden bij het secretariaat van de SOK.

Toezichthouder van de beide groeven is Harm Hovens, telefoon: 06-558 25 192.

Bij onraad of calamiteiten kunt u ook de boswachter, Tim Koumans, contacteren, telefoon: 06-832 15 415.

Deze uitgave werd mede mogelijk gemaakt door een financiële bijdrage van de

Provincie Limburg

De SOK-Info

is een uitgave van de

Studiegroep Onderaardse Kalksteengroeven,
Natuurhistorisch Genootschap Limburg.

